

§ 10.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Johan Johansson* i Ringshyttan under 14 dagar från och med den 23 dennes, för besörjande af viktiga dels kommunala och dels enskilda angelägenheter, samt Herr *F. F. Mæchel*, äfvenledes under 14 dagar, att räknas från och med den 25 innevarande månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 21 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

§ 2.

Herr Grefve Posse begärde ordet och anförde: Då jag sist hade ordet inom Kammaren, tillät jag mig yttra såsom min enskilda öfvertygelse, att i det förslag till statsreglering för år 1875, som den ärade Herr Finansministern framlagt, han hade beräknat högst betydliga belopp upplånade medel för bestridande af löpande utgifter, men att någon säker ledning för Kammaren i dess omdöme icke kunde lemnas förr än efter fullbordad utredning af den Kongl. propositionen, hvilken utredning då var börjad inom Stats-Utskottets Riksgälds-afdelning. Denna utredning är nu gjord och såsom resultat deraf äro i Kamrarne utdelade tablåer, som göra statsregleringen lättare öferskådlig. Det är också med hänvisning till dessa, som jag nu förnyar mitt påstående att betydliga belopp upplånade medel användts för löpande utgifter. Af berörda tablåer finna Herrarne, att den af Herr Finansministern föreslagna upplåningen uppgår för 1875 års statsreglering till 18,080,000 R.dr. Då vi nu se efter, huru stort belopp, som är afsedt för jernvägsbyggnader, så finna vi föreslaget, att dertill användas sammanräknadt 13,530,000 R.dr för byggande

af jernbanor och 2,000,000 R:dr såsom lån till enskilda jernvägsföretag, eller för jernvägar sammanräknade 15,530,000 R:dr. När detta belopp drages ifrån den summa, som jag först nämnde, eller 18,080,000 R:dr, återstår 2,550,000 R:dr och det är denna summa, som jag anser vara använd för löpande utgifters bestridande. Det förefaller mig sannolikt, att den ärade Herr Finansministern *möjligen* vill invända såsom skäl häremot, att detta belopp är mindre än 1876 års bevilning, som han föreslagit att användas till förstärkande af Statskontorets grundfond och att han således har trott, att denna åtgärd skulle balansera öfverskottet, men jag tillåter mig å andra sidan betvifla, att han — om han verkligen gör denna invändning — kan mena fullt allvar dermed, ty för det första säger han i den Kongl. propositionen, pagina 89, att det är just 1876 års besparade bevilning, som han afser för detta ändamål, och för det andra är det väl icke finansielt riktigt att låna upp penningar för att förstärka en grundfond, ty det torde väl vara, minst sagdt, tvifvel underkastadt om statens tillgångar kunna förstärkas derigenom att penningar upplånas. De blifva efter mitt förmenande derigenom hvarken större eller mindre och det vill dessutom synas mig vara en ganska klen beräkning, att låna upp penningar och betala ränta för dem, för att sedan låsa ett motsvarande belopp i Statskontoret, för att der ligga räntelöst. Jag vågar således på goda grunder antaga att denna utväg, att använda ifrågavarande 2,550,000 R:dr, som återstå af upplånta medel, icke kan vara på fullt allvar afsedd, utan anser, att Herr Finansministern verkligen afsett att använda dem till löpande utgifter.

Då jag nu har ordet och tror mig hafva fullgjort hvad jag senast åtog mig, nemligen att närmare beröra frågan, i hvad mån lånta medel blifvit i statsregleringen afsedda för löpande utgifter, så tillåter jag mig beröra statsregleringen i öfrigt med några få ord. Det visar sig af dessa tablåer, som Herrarne hafva framför sig, att hela summan af de för 1875 beräknade utgifterna uppgår till 81,764,732 R:dr 6 öre. Det är, då jag jemför föregående statsreglering med denna, en högst betydlig summa och den har också föranledt mig att se efter på hvad sätt den användes. Jag finner då att för jernvägsbyggnader och lån till enskilda jernvägsföretag användts 15,530,000 R:dr, för väganläggningar, hamn- och brobyggnader samt myrutdikningar och vattenaftappningar 415,220 R:dr, för byggnader af diverse slag 3,169,200 R:dr, för vapen och ammunition 2,600,000 R:dr, för befästningars byggande 975,000 R:dr och för krigsfartyg 1,000,000 R:dr eller sammanräknadt för sådana utgifter, som lemna något spår efter sig, 23,689,420 R:dr. Resten, mine Herrar, eller 58,075,332 R:dr, är löpande utgifter, som icke lemna något spår efter sig, som man kan förutsätta skola årligen återkomma, åtminstone till största delen. Det vore utan tvifvel af stort intresse för representationen att veta, om dessa utgifter icke äro större än hvad landet under alla förhållanden kan draga, och jag har gjort en jemförelse med motsvarande utgifter, sådana de beräknades i den sistförflutna år uppgjorda statsreglering, och dervid funnit, att hela beloppet af de der bestämda utgifter uppgick till 61,770,150 R:dr och att utgifterna för samma föremål som de af mig nyss uppräknade uppgingo till 16,469,000 R:dr, så att för de egentligen löpande utgifterna då icke användes mera än 45,290,850 R:dr. Det är således,

såsom Herrarne finna, en tillökning i löpande utgifter nu föreslagen af ej mindre än 12,784,482 R:dr. Det måste man medgifva vara en ausenlig stegring på ett enda år. Om vi skola fortgå på det sättet, är det väl sannolikt, att äfven de allra största tillgångar skola blifva uttömda. Ett sådant fortgående är enligt min tanke rent af omöjligt.

Jag är skyldig erkänna, att af dessa 12,784,482 R:dr utgöra 3,000,000 R:dr ökade kostnader för jernvägarnes drift och som således balanseras af ökade inkomster på samma post. I öfrigt är den mest anmärkningsvärda post det dyrtidstillägg, som äskats och som ensamt uppgår till 1,791,000 R:dr. Tager jag nu bort dessa två poster — hvilket jag egentligen icke bör göra — så återstår ändock en tillökning på de öfriga utgifterna af mer än 5,000,000 R:dr. Jag vill icke besvara Kammaren med att detaljera denna tillökning och det behöfves icke heller, ty i den tablå, som Stats-Utskottet uppgjort, se Herrarne vid hvar särskild hufvudtitel hvarje post, som föranledt denna tillökning. Jag hörde Herr Finansministern sist uttala de bästa förhoppningar derom att statens inkomster skulle vara uti ett stadigt och fortgående framåtskridande, men det förefaller mig som om han hyste alltför sangviniska förhoppningar, ty då han begagnar tillgångarne för dagen så fullständigt som han nu gjort och visar synnerlig omsorg om att få dem alla använda och då kommer till en budget som, huru man än vill se saken, ökats för ett år med 5 millioner R:dr och efter en annan beräkning — nemligen om jag endast afräknar jernvägstrafikskostnaden — ökats med 9 millioner R:dr, så vågar jag påstå, att, om han verkligen vill fortgå på det viset framdeles, hans förhoppningar om tillgångar för framtiden måste vara ej så obetydligt öfverdrifna. Det förefaller mig särdeles anmärkningsvärdt, att ett år, då det föregående årets statsinkomster hafva lemnat ett öfverskott, uppgående netto till 12,484,000 R:dr, då man har tilltrött sig — såsom jag tror, med fullt skäl — att räkna det förevarande statsregleringsårets inkomster till 9,123,450 R:dr högre än det föregående året, att man, säger jag, under ett sådant statsregleringsår, som synes vara särdeles gynnsamt och fördelaktigt såväl för en Finansminister som för landet, ändock föreslår en så högst betydlig upplåning som den nu ifrågavarande och hvilken är så stor, att den fullkomligt motsvarar det belopp af $4\frac{1}{2}$ procents obligationer, som vi ännu hafva osålda. Vi stå således på gränsen af det förhållande att, om ändå ytterligare en eller annan million skulle ifrågakomma, vi skulle blifva tvungna att uppläggare ytterligare ett nytt lån. Det vore särdeles ogynnsamt, om en sådan eventualitet skulle inträffa, och jag har den föreställning, att man har att förvänta en framställning från Kongl. Maj:t om beviljande af högst betydliga belopp utöfver dem, som i den Kongl. propositionen tillkännagifvits och denna min tanke grundar jag på ganska goda skäl. Kammaren torde erinra sig, att vid föregående riksdag beviljades för jernvägsmateriel ett belopp af 4 millioner R:dr, hvaraf 2,400,000 R:dr skulle utgå under år 1874. Jag har icke i den Kongl. propositionen sett, att Kongl. Maj:t har äskat att utfå återstoden eller 1,600,000 R:dr för jernvägsmateriel, men betviflar ingalunda, att afsigten måste vara att få dessa medel, i synnerhet som jag känner, att vår jernvägsmateriel är särdeles otillräcklig och behöfver förstärkas. Jag vågar således bestämdt antaga, att vi hafva att emotse

en Kongl. proposition, hvori dessa 1,600,000 R:dr begäras. För den händelse att det inträffar, så, om jag lägger denna summa till hvad Kongl. Maj:t redan äskat och antager det orimliga, att Riksdagen beviljar allt hvad Kongl. Maj:t har begärt, äro vi då redan inne på nödvändigheten att upplägga ett nytt lån.

Jag har blott uppehållit mig vid dessa omständigheter temligen vidlyftigt derföre, att det under den framdeles blifvande debatten om de särskilda hufvudtitlarne icke skall förefalla någon af Kammarens ledamöter förunderligt, att Stats-Utskottet, så vidt möjligt är, söker att göra inskränkningar, der de kunna ske, i de af Kongl. Maj:t framställda anspråk på anslag. Jag tror, att efter den uppställning af sifferförhållanden, som jag här tillåtit mig nu göra, Herrarne litet hvar skola inse nödvändigheten och den *oafvisliga* nödvändigheten att förminska eller stryka de begärda summorna på många ställen, der de förekomma i den Kongl. propositionen.

Herr Statsrådet Wærn: Stats-Utskottets ordförande har berört ett ämne som utgjorde föremål för diskussion emellan oss vid ett föregående tillfälle, då han påstod att Kongl. Maj:t föreslagit upplåning af medel till bestridande af löpande utgifter. Nu har Stats-Utskottet meddelat en tablå, som skall visa huru förhållandet verkligen är, och denna tablå slutar, utan allt afseende å de speciela förhållanden, hvilka jag i mitt förra anförande påpekade och som fullständigt utvisade huru förhållandet var, dermed att återstående beloppet af den föreslagna upplåningssumman, sedan från densamma afdragits hvad som åtgår till jernvägsbyggnader, med 150,000 R:dr understiger den summa, som, efter hvad Utskottet säger, föreslagits att "innehållas i Statskontoret för att öka dess grundfond". Den aktade talaren yttrade, om jag hörde rätt, att det väl icke kunde vara mitt allvar att vilja fastläsa i grundfonden ett helt års bevillning och att, *om* det *icke* vore allvar, deraf skulle följa hvad han ville bevisa, eller att en del af den föreslagna upplåningen komme att användas till löpande utgifter. — — Jag hör att jag icke lär hafva uppfattat den aktade talaren rätt och ber derföre att för ögonblicket få afstå från ordet.

Herr Grefve Posse: Jag tillät mig yttra, att den ärade Finansministern efter all sannolikhet menat fullkomligt allvarligt, då han på sista sidan i den Kongl. Propositionen nämnt, att det belopp, hvarmed han afsåge att förstärka Statskontorets grundfond, vore 1876 års bevillning, men att jag deremot icke kunde tro, att han på fullt allvar möjligen kunde säga att han vill använda upplånade medel till nedläggande i Statskontorets grundfond.

Herr Statsrådet Wærn: Hvad beträffar den aktade talarens ordande om allvar och icke allvar, har jag icke annat att säga, än att allt hvad jag yttrat varit allvarligt menadt. — I fråga nu om sjelfva saken, så gjorde talaren riktigheten af sina påståenden beroende af den uppfattning han gjort sig om det sätt, på hvilket jag föreslagit att använda summan

summan af ett års bevillning, ty på en sådan måste jag dock få göra anspråk, innan det kan sägas att jag föreslagit utgifter till större belopp än inkomsterna; och får jag då fästa uppmärksamheten derå, att det hvarken i den Kongl. propositionen eller annorstädes förekommer ett ord om grundfonden eller förstärkning af densamma. Det är alls icke meningen att få grundfonden högre än den är, utan meningen är att man icke hädanefter, såsom hittills skett, skall såsom tillgång för ett år upptaga den bevillning, som först påföljande år inflyter. De statsregleringar som hittills uppgjorts, hafva, då de beräknade utgifterna funnits öfverstiga befintliga och påräknade tillgångar, afslutats dermed att en brist förefunnos, till hvars betäckande man föreslagit, förutom upplåning, samma års bevillning, ehuru den icke skulle förr än påföljande året inflyta. Detta har jag icke ansett med god ordning öfverensstämmande, utan trots det vara bättre och riktigare att såsom inkomst för ett år påräkna *den* bevillning som samma år inflyter. Genom den förändrade anordning som uppstått derigenom att bevillningen numera skall inlevereras till Statskontoret i stället för Riksgälds-kontoret har någon skilnad i ifrågavarande afseende inträdt, och detta kan vara ganska inveckladt för den i förhållandena mindre invigde, men säkert är att Finansministern alls icke föreslagit att öka grundfonden eller att inläsa några penningar i Statskontoret, utan allenast att budgeten må uppgöras utan beräkning af den först året derefter ingående bevillning, hvilken deremot sålunda blir tillgänglig för detta senare års budget. Detta måtte väl höra till god ordning samt medför dessutom ofantligt stora fördelar i afseende å bokföringen. Så långt jag minnes tillbaka har det varit ett Riksdagens önskningsmål att få bokföringen gjord så snart som möjligt, på det att det orimliga förhållande måtte upphöra att bokslutet öfver ett års räkenskaper afslutas först 17 månader efter nämnda års utgång, samt Riksdagens revisorer först efter denna tids förlopp kunna granska räkenskaperna.

Vilja vi nu vinna detta mål, ett tidigare och följaktligen riktigare bokslut, så måste vi ställa så, att de medel som skola redovisas äro de som inflyta under det år som redovisningen omfattar och icke under det påföljande, ty hufvudsakliga skälet till det långa dröjsmålet är det att bevillningen, som skall upptagas bland årets inkomster, först i Maj påföljande år inflyter. Förslaget innefattar icke — jag upprepar det ännu en gång — att fastläsa ett enda öre i Statskontoret, utan endast att göra den bevillning, som kommer att inflyta år 1876, fri till användning för samma års behof. Detta är i korthet meningen med det hela, och jag tror att, om också förslaget nu röner motstånd, det likväl vid närmare påseende skall befinnas innebära det mest ändamålsenliga och praktiska sättet för vinnande af det åsyftade målet: en tidigare afslutad rikshufvudbok.

Efter det den aktade talaren uttalat sig i detta fall kommer han till det i hans tycke ledsamma deri att, efter hans uppfattning, Kongl. Maj:t föreslagit att använda så mycket penningar som finnas att tillgå, och han yttrar sig med förskräckelse om den stora stegringen i statsutgifterna, som han ej tror vi skola kunna uthärda, och om det afskräckande i sannolikheten att vi skola nödsakas upplägga ett nytt lån.

Hvad först den aktade talarens beräkningar angår, så är det omöjligt att kontrollera dem, då man får höra endast summariska sifferuppgifter; men ett hufvudargument, som han anförde, var, att af den summa, som skulle utgöra tillökning i de löpande utgifterna, eller 12,784,532 R:dr, han endast kunde finna omkring 3 millioner, som motsvarades af ökade inkomster på samma post, nemligen från jernvägarne. Jag påstår dock att icke så ringa belopp härutöfver äro af samma art. Så hafva vi nemligen 120,000 R:dr tillökning i telegrafmedlen, afsedda att användas till nya anläggningar för telegrafverkets räkning, vidare 600,000 R:dr tillökning i postmedlen i och för stora förestående utgifter för postväsendet samt slutligen tillökning i stämpelpappersmedlen, uppgående till ej mindre än 530,000 R:dr och motsvarad af en i dess ställe till häradshöfdingelönernas förhöjning föreslagen utgift till lika belopp. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit att upptaga allmänna bevillningen till dess bruttobelopp, 2,800,000 R:dr, och att deremot särskildt bland statsverkets utgifter uppföra kostnaden för dess uttaxering och uppbörd, hvilken kostnad är föreslagen att upptagas till 100,000 R:dr. Allt detta är allenast en bokföringsåtgärd, ingenting annat. Sammanräkna vi nu dessa belopp, så få vi i stället för den summa den aktade talaren uppgaf, 3,000,000, 4,292,500 R:dr.

Hvad för öfrigt beträffar den omständigheten att statens såväl inkomster som utgifter stegrats, så är detta ju en naturlig följd af alltmer sig utvecklande förhållanden. Det finnes ingen bland oss som kan minnas den tid då så icke skedde, och ingen skall heller upplefva den tid då icke så kommer att ske. I den mån statsverket utvecklas behövas ju större utgifter och detta är långt ifrån något ondt, blott man ser till att dessa utgifter icke öferskrida inkomsterna. Något afskräckande i en siffra kan jag således icke finna; för mig är det alldeles likgiltigt om man skrifer 4, 5 eller 12. Samhället i sin normala utveckling kräver ökade utgifter, men skapar också nya inkomster — så har det varit, så är det och så kommer det att blifva.

Icke heller förmår jag inse något förskräckligt i det möjliga tvånget att upplägga ett nytt lån, och det är sannerligen oväntadt att höra denne aktade talare uttala sig i sådan syftning. Han har säkerligen icke glömt att i detta ämne utkämpats stora strider, och han har då städe varit en af dem som ifrigast påyrkat denna form för låns upptagande. För min del anser jag att så länge vi bygga jernvägar så länge äro vi också nödsakade att låna och, om då ett lån upplägges så stort att vi dermed kunna bestrida kostnaden för dessa anläggningar under flera år, kan jag deri icke finna något olyckligt eller afskräckande — tvärtom. Men å andra sidan är det fullkomligt riktigt och behöfver sannerligen icke på minsta vis betonas, att man icke bör skuldsätta landet mera än behofvet kräver. I 1854 års Riksdags skrifvelse till Kongl. Maj:t är den princip en gång för alla uttalad, att, till jernvägars byggande, lån böra upptagas, och derföre hafva vi också lånat till jernvägar, men till ingenting annat. För hvarje gång en upplåning tarvas böra vi visserligen icke göra den större än behofvet då kräver, men icke böra vi vara bekymrade för att låna till jernvägarne, ty dessa byggnader äro inkomstgifvande och kunna redan anses lemna full ränta på de upp-

lånade medlen. Icke heller böra vi vara förskräckta deröfver om våra tillgångar användas, när det sker för gagnande och allmännyttiga ändamål; det är visserligen prisvärdt att använda all möjlig sparsamhet och att väl pröfva behovet innan medel beviljas, men hvarken den omständigheten att Kongl. Maj:t föreslagit att upptaga lån till jernvägarne eller den att statsregleringen är uppgjord utan beräkning af nästa års bevillning kan vil rimligtvis utgöra något skäl för Riksdagen att vägra medel till hvad den annars finner rätt, godt och nyttigt.

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Jag erkänner, att jag varit tveksam, om jag med anledning af den öfverläggning, som nu uti Kammarren egt rum, skulle begära ordet, enär jag icke finner på föredragningslistan för dagen upptaget något ärende, som efter mitt förmenande grundlagsenligt kan till sådan öfverläggning föranleda. Då jag emellertid i Riksdags-ordningens 52 § finner den föreskrift, att vid Kammares plenum "hvarje dess ledamot eger rätt att till protokollet fritt tala och utlåta sig i alla frågor, som *under öfverläggning* komma, och om *lagligheten* af allt, som inom Kammarren sig tilldrager", anser jag mig med stöd af grundlagsbudets senare del lika visst berättigad att med några ord yttra mig om *lagligheten* af den öfverläggning, som här egt rum, som jag tror, att denna öfverläggning, till åtlydnad af samma lagbuds förra del icke bort här vid detta tillfälle förekomma.

Härmed vill jag icke hafva yttrat det ringaste ogillande af den uppfattning, som nödvändigt måste förmå en talman att uppropa hvarje talare, som anmält sig till erhållande af ordet, utan jag vill blott hafva uttalat den önskan, att icke denna Kammare hädanefter, med stöd af hvad som nu egt rum, måtte frångå den form, som grundlagen och Kammarrens arbetsordning, så vidt jag förstår, föreskrifva för frågors framställande till regeringen och deras besvarande. Vår arbetsordnings ännu gällande 21 § säger uttryckligen: "Åskar utom dagordningen ledamot att få till Konungens rådgifvare framställa spörsmål; aflemne detsamma skriftligen uppställt och af bestämdt innehåll". Jag föreställer mig, att det vore lyckligt för Kammarren, om denna välbetänkta form i Kammarren alltid blefve följd. Det är visserligen en glädje för Kammarren att finna, att Konungens rådgifvare, nu den ärade Herr Finansministern, velat genast gå en enskild talare till mötes och till besvarande upptaga ett af honom framställt spörsmål, men jag tror å andra sidan, att arbetsordningens 21 § afsett tillfälle för Konungens rådgifvare att först invänta, huruvida Kammarrens flertal gillar framställandet af ett spörsmål, innan han tillmåter det den vikt att det behöfver upptagas, äfvensom att lemna rådgifvaren tid att inhenta Kongl. Maj:ts beslut om och huru ett svar bör afgifvas. Under sådant förhållande och då jag icke anser för mig tillständigt att inlåta mig i sjelfva saken, hvarom fråga varit, vill jag endast uttala den önskan, att Kammarren framdeles måtte ställa sig grundlagens bud och arbetsordningens föreskrifter till efterrättelse, och att således Kammarrens bifall måtte inhemtas, innan spörsmål framställas. Det är en lycka, att denna öfverläggning egt rum emellan män, sådane som den nuvarande ordföranden i Stats-Utskottet och den nuvarande Herr Finansministern, men andra förhållanden kunna komma att inträffa, andra per-

sonligheter kunna drabba samman, och vårt statsskick är så nytt, att vi ej kunna förutsäga, huru det i framtiden skall gestalta sig om vi ej med varsamhet värna dess ännu väl böjliga former.

Min på grundlagen aflagda ed har gjort det för mitt samvete nödvändigt att gifva dessa uttryck åt min enskilda uppfattning, och jag hoppas, att Kammaren ej illa upptager, att jag sagt min mening rent ut.

Herr Grefve Posse: För att först beröra hvad Herr vice Talmannen här nyss yttrat, finner jag det rätt ledsamt, att hans tveksamhet skulle inträda först sedan tvänne talare yttrat sig. Så vida mitt uppträdande här var föremål för Herr vice Talmannens klander, så får jag fasta Kammararens uppmärksamhet på att detsamma ursprungligen icke var annat än en anmälan derom att tabläerna från Stats-Utskottet nu voro inkomna, en motiverad anmälan, som icke behöfde föranleda någon diskussion. Emellertid vill jag icke alls ingå i något bedömande af Herr vice Talmannens uppfattning; jag underkastar mig Talmannen i denna del och, så vida jag icke blir afbruten af honom, då jag nu fortsätter, kommer jag ock att fortsätta och besvara Herr Finansministerns yttrande. Hvad detsamma beträffar, så får jag lof att säga, det den ärade Herr Finansministern alldeles undvek hufvudfrågan eller den invändning, som jag framställt derom att verkligen lånade medel i statsregleringen användts till bestridande af löpande utgifter, en invändning, som jag icke tror, att han kan vederlägga. Hvad beträffar hans yttrande, det han aldrig tänkt eller afsett eller föreslagit någon förstärkning af Statskontorets grundfond, så måste jag säga, att jag af detta yttrande nödvändigt måste blifva tveksam om hvad hans mening då skulle hafva varit. Såsom den ärade Herr Finansministern sjelf åberopade, har Stats-Utskottet fattat hans förslag beträffande användandet af 1876 års bevillning såsom afseende en förstärkning af Statskontorets tillgångar, och är det icke *det*, så vet jag i sanning icke hvad det är. Derpå var det ingen inom Stats-Utskottet som tviflade; det tycktes vara det klaraste af allt, som man fann uti den Kongl. propositionen. Är det icke så, då finnas dessa 2,700,000 R:dr alldeles icke annat än såsom en framtidsstanke och kunna således icke heller tagas i beräkning, och vid sådant förhållande minskas ännu mindre riktigheten af det faktum, som jag ansett mig böra på goda grunder uttala, nemligen att för löpande utgifter användas upplånade medel. I afseende å min beräkning om de ökade löpande utgifterna har Herr Finansministern gjort den fullt berättigade invändning att jag i de speciela uppgifterna icke nämnde posten och telegrafan, men denna invändning är af mindre betydighet, enär jag ställde de eventuella summorna 5, 9 eller 12 millioner vida lägre än den summa som Herr Finansministern erkände som tillväxt för innevarande år.

Herr Finansministern måste erkänna, att denna summa uppgår till 8,700,000 R:dr, således vida mera än hvad jag antydde som den lägsta. Vidare yttrade han, att vi icke skulle oroa oss deröfver att statsutgifterna ständigt växte, då det blott skedde i förening med ökade statsinkomster, ty, sade han, ingen af oss torde få lefva så länge, att icke detta komme att ske för hvarje år och, om siffran vore större eller mindre, borde detta ej afskräcka oss. Deruti tror jag verkligen att den ärade Herr Finans-

ministern har fullkomligt rätt, att statens behof äro uti ett ständigt stigande, och att man alltid bör vara beredd på att utgifterna blifva större för hvarje år, men deraf följer dock icke, att man skall komma så nycktet före sin tid, att man på ett år bör springa fram mera än man annars gjort på 4 eller 5 år.

Vidare behagade Herr Finansministern yttra, att han förut icke hört mig hysa några betänkligheter mot att upptaga lån. Ja, det är visserligen sannt, att jag förut några gånger ej motsatt mig upptagande af nya lån, men det har då varit under omständigheter, som fullkomligt berättigat en sådan åtgärd. Att under sådana förhållanden som de närvarande vi skulle behöfva ej blott sälja alla de obligationer, som i Riksgäldskontoret redan finnas tillgängliga, utan deröfver upplägga ytterligare ett nytt lån, det kan enligt min tanke ej vara någon sund finansiell åtgärd.

Jag har icke vidare att tillägga. Hvad Herr Finansministern i öfrigt yttrade var icke af beskaffenhet att hafva något inflytande på stridsfrågan oss emellan.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Det var möjligen öfverflödigt, att jag begärde ordet, men jag har endast velat anhålla hos Herr Talmannen, att han måtte följa föredragningslistan, så att vi slippa en diskussion, som jag och säkert många med mig anser icke böra förekomma.

Härefter förklarades, på derom af Herr Talmannen framställd proposition, denna öfverläggning slutad.

§ 3.

Föredrogos och bordlades andra gången Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 11 och 12.

Likaledes blefvo samma Utskotts Utlåtanden N:is 13, 14 och 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första, Andra och Tredje hufvudtitlar, ånyo bordlagda; och beslöt Kammararen, med bifall till hvad Herr Talmannen, enligt derom vid senast hållna talmanssammanträde träffad öfverenskommelse, nu föreslog, att nästa Onsdag den 25 innevarande månad till afgörande företaga sistberörda trenne utlåtanden; kommande alltså dessa utlåtanden att bland två gånger bordlagda ärenden uppföras främst å den föredragningslista, som för Kammararens sammanträde nämnda dag komme att upprättas.

Vidare bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Memorial N:o 23;

Lag-Utskottets Utlåtande N:o 9; samt

Andra Kammararens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4 (i samlingen N:o 5).

§ 4.

Skedde föredragning af Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förändrad lydelse af 35 § Regeringsformen.

Herr Ivar Månsson anförde: Då jag icke kan gilla det slut, hvartill Utskottet i förevarande fråga kommit, har jag ansett mig böra med några ord framlägga skälen härtill. En sådan förändring i 35 § Regeringsformen, som Utskottet föreslagit, finner jag nemligen icke fullt rättsenlig och några egentligen talande skäl för densamma har jag ej heller funnit hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller i Utskottets utlåtande. Kongl. Maj:t säger väl att den ifrågakämda förändringen skulle vara i konsekvens med hvad förut i grundlagen finnes stadgad rörande vissa andra chefs ställning såsom förtroendeembetsmän, men häraf kunde man ju återigen draga den konsekvens att utsträcka den ifrågakämda förändringen jemväl till *alla* tjänstemän och embetsverk och föreskrifva, att alla embets- och tjänstemän, såväl öfverordnade som underordnade, ställas under Kongl. Maj:ts fria förfogande.

Man har såsom skäl för nu ifrågavarande tjänsters förändring till förtroendesysslor anfört nödvändigheten af att deras innehafvare kunna afskedas lättare och fortare än andra embetsmän, derest sådant skulle finnas nödigt, men, enligt mitt förmenande, är det nödvändigt att ifrågavarande embetsmän undergå laga ransakning och dom innan de afskedas. Ett bestämt omdöme bör uttalas, huruvida de skött sina sysslor, som sig bör, eller icke, och en sådan kontroll anser jag vara möjlig att åstadkomma under för handen varande lagenliga förhållanden. Att gällande lagstiftning för sådant fall bör skärfas eller förändras, är väl möjligt, men detta är en annan sak, hvarom nu icke är fråga. På dessa grunder instämmer jag i reservantens mening och yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Grefve Sparre: Ofta har jag hört klagas öfver embetsmännens oafsättlighet, de civila nemligen, ty om domarekorpsen kan ej nu blifva fråga. Det är nemligen, mina Herrar, en inom hela den civiliserade världen antagen grundsats, att domare böra vara oafsättliga. Men öfver de civila embetsmännens oafsättlighet har jag hört så mångfaldiga klagomål och har sjelf sett så beklagliga följder deraf, att det verkliga förvånar mig att någon kan bestrida nyttan af den ifrågakämda förändringen i grundlagen, hvarigenom *vissa* embetsmän skulle kunna af Konungen entledigas, när de befinnas icke sköta sina sysslor som sig bör.

I ställen, mine Herrar, och detta med allt skäl, stora anspråk på regeringen. I vår tid vill man, att regeringen skall vara, om jag så får uttrycka mig, lokomotivföraren i statsmaskineriet, som skall hålla alla skrufvarne i ordning. Men om nu en skruf kommer loss och icke kan fylla sin plats, om han blir förnött, om det kommer smuts i gängorna — skulle då icke regeringen kunna säga till en sådan oduglig skruf: "Farväl, min vän, lemna er plats, vi skaffa oss en annan"? Hur är det väl möj-

ligt att ställa så stora anspråk på regeringen, om man icke lemna henne fria händer i detta hänseende! För min del skulle jag vilja föreslå, att Konungens rätt att afskeda embetsmän utsträcktes än vidare, än nu blifvit föreslaget, men låtom oss endast fästa oss vid några af dem, som nu äro i fråga.

Antagom, att chefen för Fångvårdsstyrelsen väl icke är tilltalad för något brott — ty bevisningen kan ofta vara kinkig och förenad med många omständigheter, många utvägar finnas att sopa igen spåren, och en laglig undersökning är svår — men att han är trög, lat och till följd af maklighet så beskaffad att han ej gerna vill uträtta något; antagom att fångvården skötes illa, att den kostar en million, utan att lemna något tillfredsställande resultat, att disciplinen vanvårdas och att fångarne demoraliseras i stället för att förbättras; regeringen beklagar detta förhållande, men skulle omöjligen kunna afsätta chefen för styrelsen utan föregående laglig undersökning vid domstol! Nu finnes icke någon lag, som stadgar, att en embetsman skall afsättas, om han endast är loj och liknöjd, och således skulle domstolen icke kunna afsätta honom.

Låtom oss öfvergå till landtmäteriet. Vi höra ofta klagomål öfver landtmätarne. Dessa tjenstemän hafva ganska viktiga förrättningar; de bestämna vid skiften hvad menniskor skola hafva i jord och många gånger göra de sig skyldiga till försumlighet och oriktigt förfarande. Klagomål anföras hos chefen, men han bryr sig ej derom, han är loj, han som de andra. Om Riksdagen beklagar ett sådant förhållande hos Kongl. Maj:t hvad vilja väl Herrarne att han skall svara? Han kan, såsom det nu är ställt, icke svara något annat, än att chefen är en odåga, men att han icke kan afsätta honom, ty domstol måste förklara honom sitt embete förlustig. På Styrelsen för jernvägstrafiken beror rörelsen i hela landet; för dess styresman gäller det att med största uppmärksamhet följa med trafiken och dess utveckling, så att han icke förbiser de uppfinningar, som göras i skilda verldsdelar. Låtom oss nu antaga, att chefen icke gör detta, att trafiken går illa, så att man i stället för en påräknad inkomst af åtta millioner får en obetydlighet, eller att man, hvad värre är, genom det sätt, hvarpå trafiken skötes, riskerar att få lif och egendom förstörda. Ej heller detta olyckliga förhållande kan nu regeringen afhjelpa utan undersökning vid domstol. Jag har länge varit domare och vet väl huru kinkigt det ofta kan vara att åstadkomma sådan bevisning, att domstolen kan fälla den skyldige, och dessutom skall bristande förmåga att följa med trafikens utveckling i hela världen gå mycket långt innan den kan stämplas såsom en så stor underlåtenhet, att man på grund deraf kan döma chefen embetet förlustig.

Jag skulle säkerligen trötta Herrarne med att gå vidare. Hvad jag nu sagt, gäller dessutom om alla de öfriga cheferna, om hvilka nu är fråga, och då Utskottet föreslagit att blott *dessa* skola kunna entledigas, när Konungen pröfvar sådant nödigt, vore det synd tillvita Utskottet att hafva gått för långt. Man har dessutom icke erfarenhet af att regeringen hitintills missbrukat sin rättighet att afskeda vissa embetsmän. Många afsättliga embetsmän finnas, som förtjent att entledigas, jag sjelf i första rummet, men regeringen har haft tålmod med mig och många andra. Jag fruktar således icke att lägga denna makt i regeringens

hand; det kan icke blifva vådligt, men är för samhällsmaskineriets säkra gång nödvändigt. Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Efter det vackra försvar, som från den föregående talaren kommit Utskottets förslag till del, torde det vara öfverflödigt att vidare förorda detsamma. Jag vill endast nämna, att jag, för min del, icke finner detta förslag innebära någon den ringaste fara, utan tvärtom en stor fördel, ty, enligt min åsigt, måste den verkställande makten vara stark, derest den skall kunna kraftigt utföra hvad representationen fördrar. Om nu, för exempel, Jernvägsstyrelsen eller Fångvärdsstyrelsen skulle befinnas illa uppfylla sina åligganden, hvad skulle väl Riksdagen göra, om Regeringen, efter det Riksdagen afslagit förevarande förslag, på Riksdagens klagomål öfver bemälda styrelser svarade: "Vi hafva begärt att få entlediga cheferne för dessa styrelser, när de befunnos odugliga, men Riksdagen har vägrat bifall till vår anhållan"? Hvad skall väl Regeringen göra, när hela maskineriet befinnes dåligt, men Riksdagen icke velat medgifva Regeringen rätt att i sådant fall afsätta styresmännen? Hvad särskildt Jernvägsstyrelsen beträffar, så har chefen derstädes rätt att afsätta underordnade tjänstemän, men om han nu själf ej kan afsättas utan ransakning och dom, så blir han en fylkeskonung. Man bör härvid väl besinna, att domstolarne icke kunna döma till afsättning för underlåtenhetssynder, hvilka dock kunna vara lika vådliga som uppenbara fel.

För min del skulle jag vilja gå ännu ett steg längre än Kongl. Maj:t och yrka att ännu flera embetsmän må kunna af Kongl. Maj:t entledigas; när han pröfvar rikets tjänst det fordra, med undantag likväl af dem, som bekläda domarembeten. För öfrigt instämmer jag till alla delar med Herr Grefve Sparre och yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Det skulle icke förundra mig om Kongl. Maj:t, efter det försvar, som Utskottets förslag nu erhållit, vid nästa riksdag begärde den förändring i Regeringsformen, att *alla* embetsmän skulle kunna afsättas, när Konungen pröfvade rikets tjänst det fordra. Meningen synes vara att så få sjelfständiga menniskor som möjligt skola finnas till, och när man avancerat något längre i denna riktning, så torde kanske ej heller vi sitta säkra på våra platser, utan det skulle kanske befinnas nyttigt, att en riksdagsman, om han befunnes för trög eller för liffig, helt enkelt af Konungen entledigades från sin befattning.

Då jag inom Utskottet icke vunnit något understöd för min mening, och Utskottets förslag nu erhållit så ampla vitsord, vill jag icke framställa något yrkande utan låta saken gå sin gilla gång.

Herr Carl Ifvarsson: Mig synes att denna fråga står i sammanhang med en annan fråga, som genom en Kongl. proposition blifvit föremål för denna Riksdags pröfning, nemligen frågan om öfverflyttande till domstolarne af åtskilliga mål och ärenden, hvilka hittills handlagts af de förvaltande myndigheterna, men äro af den natur att de böra såsom doma-

reärenden betraktas, ty om detta sker, så lämpar det sig principiellt att ställa de förvaltande myndigheterna på en lösare grund än hittills, det vill säga att, såsom förevarande grundlagsförslag afser, göra dessa tjänstemän så beroende af regeringen, att de kunna utan ransakning och dom skiljas från sina befattningar, om så anses nödigt. Skulle åter doms- ärendena fortfarande komma att till en del handläggas af de egentligen för statsförvaltningen afsedda och derföre lämpliga embetsverken, då blifver det ett annat förhållande; och sannolikt är det ifrån denna synpunkt sedt, som farhågan i afseende på förevarande fråga förnimmes. Således, om man icke skulle hysa någon förhoppning derom att förvaltningens förenklade komme att genomföras såsom sig bör, då kunde man äfven, enligt min tanke, hafva betänkligheter emot ifrågavarande grundlags- ändringsförslag; men då man genom ofvannämnda Kongl. proposition inslagit på den väg, som leder till det önskade målet, nemligen uppdragandet af en bestämd gräns emellan de dömande och de förvaltande myndigheternas åligganden, så har man all anledning att hoppas, det man skall fortsätta på denna väg samt i följd deraf äfven finna det lämpligt att så många som möjligt af de till förvaltningen hörande embets- och tjänstemännen ställas på den punkt, att de kunna entledigas när rikets tjänst det fordrar.

Denna fråga eger äfven ett samband med en annan, vida större fråga, nemligen den om införandet af ett s. k. parlamentariskt styrelse- sätt. Om man fordrar att regeringen skall sköta statsförvaltningen så- som densamma bör skötas, så är det nödvändigt att regeringen har full makt öfver de till förvaltningen hörande embets- och tjänstemännen; och har regeringen erhållit sådan makt, kan hon efter godtfinnande entle- diga sådana embets- och tjänstemän, då har ock Riksdagen rätt att på Regeringen skjuta skulden, derest någon gren af förvaltningen icke skulle handhafvas så som sig borde.

Det bör äfven tagas i betraktande att ifrågavarande förslag till änd- ring af 35 § Regeringsformen icke nu skall definitivt antagas utan kommer, derest det af Riksdagen gillas, att hvila till vidare be- handling i grundlagsenlig ordning. Jag kan således icke se någon fara liggande deri att nu antaga förslaget till hvilande. Man får nemligen un- der tiden tillfälle att se, huruvida den föreslagna öfverflyttningen till domstolarne af åtskilliga mål och ärenden verkligen kommer till stånd. Jag hoppas således att förslaget måtte vinna bifall, och att det såväl i ena som i andra hänseendet må komma att utöfva ett välgörande in- flytande på förvaltningen.

Jag tillstyrker bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan.

Sedan öfverläggningen nu förklarats slutad, gäfvos propositioner å de gjorda yrkandena; och biföll Kammarne hvad Konstitutions-Utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med för- slag till förändrad lydelse af 80 § Regeringsformen.

§ 6.

Efter föredragning dernäst af Banko-Utskottets Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning, blefvo Utskottets hemställanden i 1:sta och 2:dra punkterna bifallna; och lades Utskottets slutliga yttrande till handlingarne.

§ 7.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets nedannämnda utlåtanden:
 N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring och tillägg i vissa §§ af Sjölagen; och
 N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående reglering af biskopslönen i Lunds stift.

§ 8.

Förekom till behandling Andra Kammarrens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 3), med anledning af förslag till vissa föreskrifter att tillämpas i afseende å sådane arbetare, som antagas mot dagaflöning eller på beting; och begärdes härvid ordet af

Herr Engländer, som yttrade: Då Kyrkomötet sistlidna år i skrifvelse till Kongl. Maj:t vidtagit åtgärder för beredande af religions- och sedlighetsvård för den vid allmänt arbetsföretag af större omfattning anställda personal och sålunda tagit dylika arbetares moraliska angelägenheter om hand, synes tiden vara inne för Riksdagen att behjerta denna fråga i ekonomiskt afseende. Utskottet har visserligen påstått, att hvad jag i motionen föreslagit redan skulle finnas stadgad i de af Utskottet åberopade §§ af Kongl. förordningen den 12 Februari 1858. Jag medger gerna, att detta påstående till en del är riktigt, men bristen i nämnda förordning ligger, enligt min tanke, deri att ansvarsbestämmelser för underlåtenhet af samma förordnings föreskrifter helt och hållet deri saknas. Förhållandet med tjenstehjon och andra arbetare på landsbygden är allmänt känt. Vi veta alla att tjenare, utan afseende derå att de äro lagstade, lemna sin tjenst och taga anställning antingen vid publika arbetsföretag eller hos enskilde arbetsgifvare. Om deremot ifrågavarande Kongl. förordning innehölle några ansvarsbestämmelser, så skulle säkerligen detta öfverklagade förhållande i afseende å lagstade tjenstehjon icke vidare uppstå. Det är enligt min tanke rent af en nödvändighet att bestämma något ansvar för den, som söker något arbete, men dervid icke är försedd med prestbetyg och för den, som, utan att förvissa sig derom att den arbetssökande innehar betyg från vederbörande pastor, antager personen i sitt arbete. Vill man nemligen taga vård om arbetarnes sedlighet och ordentlighet, så måste man vid ansvar föreskrifva att, då sådane personer varda anställda vid något offentligt arbetsföretag, deras uppförande under arbetstiden skall vid afskedandet antecknas i deras arbetsbetyg. Och man måste äfven genom

stränga vitesbestämmelser ålägga arbetarne att i hemorten efter slutadt arbete för vederbörande uppvisa erhållet arbetsbetyg. †

Beträffande tredje punkten i min motion, eller nödvändigheten af att på lagstiftningens väg söka förekomma, att arbetaren icke förslösar sin arbetsförtjenst, så torde erfarenheten nogsamnt visa, huru behöfliga lagstadganden i sådant syfte äro. Högst sällan torde det nemligen inträffa, att arbetaren af sin rikliga arbetsförtjenst aflägger något för kommande dagars behof. Högst vanligt är det deremot, att arbetaren på förstöring af starka drycker och andra njutningar förslösar sin arbetsförtjenst. Jag föreställer mig, att sådant skulle kunna förekommas genom ett lagstadgande, som medgäfvit arbetsgifvaren rättighet att af arbetarens aflöning innehålla någon del, för att sedermera, då arbetaren entledigades, hemsända det inbesparade beloppet till presterskapet eller kommunalstyrelsen i arbetarens hemort.

Jag har med det i min motion framställda förslag icke, på sätt Utskottet antagit, afsett sådana personer, som i hemorten, der deras vandel är känd, söka ett tillfälligt arbete, utan sådane arbetare, som komma från aflägsna orter. Lika nödvändigt som det är att sörja för arbetarnes moralitet, lika nödvändigt är det ock att befrämja deras bästa i ekonomiskt afseende. Det är tyvärr alltför illa bestämt med våra arbetare öfverallt i vårt land, att de äro ställda på alltför rörlig fot.

Jag vill ej framkomma med något yrkande, enär jag inser, att sådant icke skulle gentemot Utskottets hemställan leda till något resultat i det af mig uttalade syftet; men hvad jag i min motion föreslagit och här sökt försvara har blott afsett att befordra arbetarens sanna bästa.

Att, såsom Utskottet yttrar, i en sund religiös och sedlig utveckling af arbetarens karakter söka botemedlet mot det öfverklagade onda. är visst godt och väl, men jag fruktar högeligen, att väntan på detta botemedels verkan kommer att blifva ganska lång. Der den moraliska lagen ej hjälper, der måste den borgerliga träda emellan.

Herr Westerdal: Det är helt naturligt, att den ärade motionären skulle med ett visst missnöje finna, att hans framställning icke tillvunnit sig Utskottets bifall. De skäl han anfört till stöd för sin motion äro i Utskottets utlåtande bemötte. Han synes äfven i sitt nyss hållna anförande icke kunnat ogilla vigten och giltigheten af Utskottets motiv för tillstyrkande af afslag å motionen. Vid sådant förhållande och då motionären icke framställt något yrkande, anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Herr Statsrådet m. m. G. Wennerberg aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående utbyte af Kronans tomt i Moskwa mot de till Ryska Regeringen öfverlätna magasinerna i det å Södermalm i Stockholm belägna Stadshuset;

2:o) angående statsbidrag för åstadkommande af jernvägsförbindelse mellan landskapet Dalsland och Smaalenenes Amt i Norge;

3:o) angående anvisande för år 1875 af extra anslag till anskaffande af rörlig materiel å statens stambanor;

4:o) angående vissa tull-lättnader för varor, som användas till proviantering af fartyg i Öresund;

5:o) angående ny anordning af rikets elementarläroverk; samt

6:o) angående understöd åt elementarskolor för flickor.

Herr Talmannen mottog dessa nådiga propositioner, med förklarande att Kammaren skulle åt desamma egna grundlagsenlig behandling.

§ 10.

Föredrogs Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 4), med anledning af Herr J. P. Nilssons motion, N:o 94, om förbud för tillverkning af tändstickor eller andra tändmedel, för hvilkas beredning vanlig fosfor användes.

Herr J. P. Nilsson yttrade: Då jag är motionär i ämnet och själf deltagit i denna frågas behandling i Utskottet, torde det ursäktas mig, att jag, ehuru Utskottets pluralitet funnit skäligen afstyrka bifall till min motion, likväl vågar uppträda till försvar för densamma. Min åsigt i frågan grundar sig nemligen på en sorglig erfarenhets vittnesbörd.

I min hemort hafva flere arbetare, som haft anställning i en fabrik för tillverkning af fosforständstickor, blifvit svårt angripna till helsan, och de föreskrifter, som genom 1870 års förordning gifvits rörande fabrikation af dylika tändmedel, hafva icke blifvit iakttagna. Utskottet medger att begagnande af fosforständstickor till dagligt bruk kan medföra stora vådor, men förmodar att, om tillverkning inom landet af dylika tändmedel skulle förbjudas, detta icke komme att leda till det dermed åsyftade målet, enär fosforständstickor i sådan händelse blefve föremål för import från utlandet. Jag är af en motsatt åsigt och kan ingalunda föreställa mig att fosforständstickor kunna från utlandet importeras och här afyttras till bättre pris än de säkerhetständstickor, som inom vårt land tillverkas och temligen allmänt begagnas. Då vi nu i sistnämnda slags tändstickor ega ett billigt och för helsan oskadligt tändmedel och det är känt att danska regeringen föreslagit danska riksdagen att antaga en lag om förbud för tillverkning af fosforständstickor samt vårt grannland sålunda gifvit oss ett godt föredöme i detta hänseende, anhåller jag att Kammaren måtte, med behjertande af de skäl jag anfört, bifalla min motion.

Herr Boman: I nu föreliggande utlåtande äro angifna de skäl, på hvilka Utskottet tillstyrkt afslag å motionen. För en hvar, som genomläst detta betänkande, torde dessa skäl, ehuru i korthet anförda, hafva befunnits fullt giltiga. Hvad vidare beträffar den ärade motionä-

rens nyss hållna anförande och hans yttrande, att vid tillverkning af ifrågavarande tändmedel arbetare blifvit skadade till lif eller helsa, samt att de i 1870 års förordning gifna föreskrifter rörande fabrikation af tändstickor och andra tändmedel icke iakttagits, så tillåter jag mig fästa hans uppmärksamhet derpå, att detta beklagliga förhållande icke berott af någon brist i lagstiftningen utan af bristande tillsyn öfver författningens efterlefnad, hvilken brist icke någon lagstiftningsåtgärd lär kunna afhjelpa. Vidkommande motionärens påstående, att fosforståndstickor icke skulle kunna från utlandet införas till så billigt pris, att de kunde konkurrera med inom landet tillverkade s. k. säkerhetståndstickor, så får jag erinra, att skillnaden i priset på nu nämnda slag af tändmedel är så stor, att priset på säkerhetståndstickor uppgår till minst dubbla priset för fosforståndstickorna. Under sådana förhållanden torde det vara uppenbart att, derest förbud utfärdades för tillverkning inom landet af sistnämnda slags tändmedel, import deraf komme att väl bära sig. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, motionärens förslag måtte vardas antaget; och blef den förra af dessa propositioner med öfvervägande ja besvarad; och hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes Kongl. Maj:ts här ofvan under § 9 omförmälda nådiga propositioner.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr <i>A. Ros</i>	under 14 dagar från och med den 24 dennes
Herr <i>G. C. Mæchel</i>	„ 8 „ „ „ 24 „
Herr <i>J. A. Åstrand</i>	„ 9 „ „ „ 27 „
och Herr <i>O. Thorell</i>	„ 14 „ „ „ 28 „

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12 middagen.

In fidem
H. Husberg.